

Міністерство освіти і науки України
Рівненський державний гуманітарний університет

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ

Збірник наукових праць

Випуск 19

Засновано у 2015 році

Рівне – 2024

УДК 37 : 005.591.61 -66
ББК 74.200

Інноватика у вихованні: зб. наук. пр. Вип. 19. Том 1. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2024. 214 с.

До збірника увійшли наукові праці з теорії і методики освіти та виховання. У наукових розвідках представлено різновекторність сучасних підходів до змісту, форм і технологій освітнього процесу, починаючи від дошкільця і завершуючи вищою школою.

Редакційна колегія

Головний редактор: **Петренко Оксана Борисівна**, доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Заступник головного редактора: **Павелків Катерина Миколаївна**, доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри іноземних мов Рівненського державного гуманітарного університету;

Відповідальний секретар: **Ціпан Тетяна Степанівна**, кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету.

Члени редакційної ради:

Сухомлинська О. В., доктор педагогічних наук, професор, дійсний член НАПН України, головний науковий співробітник відділу педагогічного джерелознавства та біографістики Державної науково-педагогічної бібліотеки України імені В. О. Сухомлинського;

Павелків Р. В., доктор психологічних наук, професор, перший проректор, завідувач кафедри вікової та педагогічної психології Рівненського державного гуманітарного університету;

Федяєва В. Л., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри педагогіки, психології й освітнього менеджменту імені проф. Є. Петухова Херсонського державного університету.

Члени редколегії:

Androszczuk Irena (Андрощук І. М.), доктор габлітований, професор, професор кафедри Педагогіки праці та андрагогіки Академії педагогіки спеціальної імені Марії Гжегожевської у Варшаві (Республіка Польща);

Безкоровайна О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри міжкультурної комунікації, теорії, історії та методики викладання зарубіжної літератури Рівненського державного гуманітарного університету;

Вихрущ А. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри української мови Тернопільського національного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Дичківська І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри дошкільньої педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету;

Грицай Н. Б., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри природничих наук з методиками навчання Рівненського державного гуманітарного університету;

Кобилянський О. В., доктор педагогічних наук, професор, завідувач кафедри безпеки життєдіяльності та педагогіки безпеки Вінницького національного технічного університету;

Ковальчук О. С., доктор педагогічних наук, професор, провідний науковий співробітник Національного університету харчових технологій;

Кравченко О. О., доктор педагогічних наук, професор, декан факультету соціальної та психологічної освіти Уманського державного педагогічного університету імені Павла Тичини;

Мельничук І. М., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки вищої школи та суспільних дисциплін Тернопільського державного медичного університету ім. І. Я. Горбачевського;

Пелех Ю. В., доктор педагогічних наук, професор, проректор з науково-педагогічної та навчально-методичної роботи, завідувач кафедри педагогіки, освітнього менеджменту та соціальної роботи Рівненського державного гуманітарного університету;

Pobirchenko Natalia (Побірченко Н. С.), доктор габлітований, професор, професор надзвичайний на факультеті суспільних та гуманітарних наук Державного вищого навчального закладу імені Вітелона в Легніці (Республіка Польща);

Пустовіт Г. П., доктор педагогічних наук, професор, професор кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Савчук Б. П., доктор історичних наук, професор, професор кафедри педагогіки та освітнього менеджменту ім. Б. Ступарика Прикарпатського національного університету ім. В. Стефаніка;

Sieradzka-Baziur Bożena (Сєрадзька-Базюр Б.), доктор габлітований, професор, проректор з наукової роботи і освітніх програм, Академія «Ігнатіанум» у м. Кракові (Республіка Польща);

Сойчук Р. Л., доктор педагогічних наук, професор, завідувачка кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

SiojC Zdzislaw (Сіройц Здзіслав), доктор габлітований соціальних наук в галузі педагогіки, професор, професор кафедри педагогіки Інституту педагогіки і психології Вищої школи менеджменту у Варшаві (Республіка Польща);

Баліка Л. М., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри теорії і методики виховання Рівненського державного гуманітарного університету;

Бричок С. Б., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри педагогіки початкової, інклюзивної та вищої освіти Рівненського державного гуманітарного університету;

Skubisz Jolanta (Скубіш Йоланта), кандидат соціальних наук в галузі педагогіки, ад'юнкт відділу педагогіки і психології Академії гуманітарно-економічної в м. Лодзь, член групи соціальної педагогіки в Комітеті педагогічних наук Польської академії наук у Варшаві (Республіка Польща);

Останчук Н. О., кандидат педагогічних наук, доцент, професор кафедри інформаційно-комунікаційних технологій та методики викладання інформатики Рівненського державного гуманітарного університету;

Петренко С. В., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри інформаційних технологій та моделювання Рівненського державного гуманітарного університету;

Шадюк О. І., кандидат педагогічних наук, доцент, доцент кафедри дошкільної педагогіки і психології та спеціальної освіти імені проф. Т. І. Поніманської Рівненського державного гуманітарного університету.

Свідчення про державну реєстрацію друкованого засобу масової інформації КВ № 21161-10961Р.

Наказом Міністерства освіти і науки України № 409 від 17.03.2020 р. збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» включений до Переліку наукових фахових видань України у категорію «Б» у галузі педагогічних наук (спеціальності – 011, 014, 015).

Фаховий збірник наукових праць РДГУ «Інноватика у вихованні» індексується міжнародною наукометричною базою даних Index Copernicus International: <https://journals.indexcopernicus.com/search/details?id=48435>

Упорядники: проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С., доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.
Друкується за рішенням Вченої ради РДГУ (протокол № 5 від 14 травня 2024 р.)

Редакційна колегія не завжди поділяє точку зору авторів.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2024

ЗМІСТ

Петренко О. Полікультурний підхід у змісті сучасної шкільної історичної освіти: теоретичні концепти.....	6
Бондар Т. Просвітницькі ідеї літераторів Закарпаття (20-30-ті роки ХХ століття).....	17
Гліничук Ю. Основні підходи у підготовці майбутніх педагогів до профілактики інформаційного насильства.....	23
Давидюк Р. «Просвітянські хати» на Волині: особливості виникнення і діяльності (1931-1939 рр.).....	32
Дичківська І. Гуманістичні традиції та інноваційні ідеї авторської школи В. Сухомлинського у контексті сучасних викликів системи освіти України.....	43
Кочубей Т. Наукові домінанти у творчому доробку академіка Володимира Григоровича Кузя.....	51
Mykhalchuk N., Ivashkevych E., Gron L., Nikolaichuk H. Innovative ways of using video resources in developing students' creative thinking during online education in the conditions of war in Ukraine.....	59
Баліка Л., Філоненко Р. Просвітницька діяльність та педагогічні ідеї українських письменників Волині (20-30-ті рр. ХХ ст.).....	70
Богачик М., Байло Ю. Використання автентичних відеоматеріалів як засобу формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх учителів англійської мови у процесі дистанційного навчання.....	78
Verovkina O., Kvasnetska N., Kasatkina-Kubyshkina O. Teaching creative writing as means of productive skills development for high school students.....	87
Галицька О. Студентське наукове об'єднання: пріоритети та перспективи.....	95
Горобець І. Діагностика рівня сформованості у здобувачів вищої освіти комунікативності як професійно значущої здібності педагога.....	103
Матвеева Н. Європейський вимір реформування системи вищої педагогічної освіти.....	112
Мороз Л., Пашко І., Ковалюк В. Використання інтернет-блогів у навчанні іноземних мов.....	120
Пастушок Т. Методичні аспекти роботи диригента з дитячим оркестровим колективом у контексті модернізації музичної освіти в Україні... ..	126
Пилипюк Л. Формування перекладацької компетентності у студентів-магістрів при навчанні іноземної мови.....	134
Романюк С., Трофімчук В. Технологія перевернутого навчання у викладанні іноземної мови в умовах інклюзії у закладах вищої освіти.....	141
Сілков В., Сілкова Е. Формування підприємливості та фінансової грамотності крізь призму математичної компетентності в учнів початкових класів Нової української школи.....	149
Сорочинська Т., Третяк О., Синьчук О. Зміст професійної підготовки вчителя початкових класів у педагогічних закладах Рівненщини (1939–1957): рефлексія з точки зору сучасності.....	161
Ціпан Т., Ваколюк А. Педагогічний потенціал навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» у формуванні професійної компетентності майбутніх бакалаврів початкової освіти.....	168

Доробки молодих науковців

Денисюк Л., Данілова Н. Формування іншомовної комунікативної компетентності майбутніх менеджерів у закладах вищої освіти.....	178
Доложевська Л. Сучасні технології у навчанні мов: вплив на мовну освіту.....	186
Пелех В. Регулятивні механізми ціннісно-сміслової саморегуляції особистості.....	193
Шамсутдинова М.-С. Вплив цінностей на формування лінгвокультурних компетентностей у майбутніх фахівців іноземної мови.....	202

УДК 378. 013: 373. 3. 011. 3-051

DOI: 10.35619/iuu.v1i19.608

Ціпан Тетяна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0002-1356-2825
e-mail: 23ttss22@ukr.net

Ваколюк Аліна

кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії і методики виховання
Рівненського державного гуманітарного університету,
м. Рівне, Україна
ORCID: 0000-0003-1545-0867,
e-mail: alina.vakoliuk@rshu.edu.ua

**ПЕДАГОГІЧНИЙ ПОТЕНЦІАЛ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«ТЕОРІЯ І МЕТОДИКА ВИХОВАННЯ» У ФОРМУВАННІ
ПРОФЕСІЙНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ БАКАЛАВРІВ
ПОЧАТКОВОЇ ОСВІТИ**

Анотація. У статті розкрито педагогічний потенціал навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» у формуванні професійної компетентності майбутніх бакалаврів початкової освіти.

Окреслено мету і завдання дисципліни, схарактеризовано принципи викладання, а саме: гуманізму, педагогічної підтримки, індивідуалізації навчання, самостійності, інформаційної насиченості навчального матеріалу. Розкрито тематичне наповнення двох змістових модулів дисципліни. Вирізнено форми і методи його реалізації: проблемні та візуальні лекції, діалогічні технології навчання під час практичних і лабораторних занять.

Узагальнено, що під час вивчення навчальної дисципліни у майбутніх бакалаврів закладаються теоретичні та практичні основи обраної професії, забезпечується розвиток творчих здібностей, педагогічного мислення, формується вміння та здатність здійснювати виховання й розвиток здобувача початкової освіти з урахуванням його вікових, гендерних та індивідуальних особливостей, формується позитивне ставлення до професії вчителя початкової школи, активна життєва позиція, що є підґрунтям для формування загальних і спеціальних (фахових) компетентностей, визначених у Стандарті вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти (2021), освітньо-професійній програмі спеціальності 013 Початкова освіта для першого (бакалаврського) рівня вищої освіти РДГУ (2023).

Ключові слова: теорія і методика виховання, майбутні бакалаври, початкова освіта, професійна компетентність.

Постановка проблеми. Підготовка висококваліфікованого конкурентоспроможного на ринку праці педагогічного працівника, здатного до саморозвитку і самореалізації, готового до творчої діяльності, нині є одним із значущих векторів розвитку суспільства і держави. На це наголошено в низці законодавчих документів: Національній рамці кваліфікацій (2011), законах України «Про професійний розвиток працівників» (2012), «Про освіту» (2017), «Про вищу освіту» (2014), Концепції «Нова українська школа» (2016), Концепції розвитку педагогічної освіти (2018), Професійному стандарті на професію «Вчитель початкових класів закладу середньої загальної освіти» (2020), Професійному стандарті на професію «Вчитель з початкової освіти (з дипломом молодшого спеціаліста)» (2020), Стратегії розвитку вищої освіти в Україні на 2021-2031 роки (2020), Стандарті вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта (2021) тощо.

Професійна підготовка майбутніх бакалаврів початкової освіти у системі ЗВО передбачає, по-перше, оптимізацію навчання, що дає змогу найдоцільніше побудувати освітній процес, правильно дібравши навчальний матеріал; по-друге, активізацію навчання, при цьому основна увага приділяється створенню сприятливих умов для навчання; по-третє, формування у майбутніх бакалаврів початкової освіти установки на оволодіння новими, нестандартними підходами до вирішення освітньо-виховних проблем у практичній діяльності з учнями початкової школи (Ціпан, 2023, с. 248).

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Проблема організації освітнього процесу в початковій школі сучасними вченими висвітлюється різнобічно. Наприклад, загальні основи теорії виховання висвітлено в працях О. Дубасенюк та О. Антонової; зміст підготовки майбутніх викладачів педагогіки до викладання курсу «Теорія та методика виховання» розкрито в працях О. Фізеші; формуванню у майбутніх учителів початкової школи поваги до дитини в процесі професійної підготовки присвячено наукові доробки К. Десятник, Ю. Вілюри; методичні рекомендації до самостійної роботи з навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» розроблено Л. Рибалко тощо.

Водночас роль і значення навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» у підготовці майбутніх бакалаврів початкової освіти і формування в них професійної компетентності ще недостатньо висвітлена.

Мета статті – розкрити педагогічний потенціал навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» у формуванні професійної компетентності майбутніх бакалаврів початкової освіти.

Виклад основного матеріалу дослідження. Відповідно до освітньо-професійної програми «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» з присвоєнням професійної кваліфікації «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти» (2023) здобувачами освіти педагогічного факультету вивчається низка педагогічних дисциплін, серед яких і «Теорія і методика виховання», яка

відноситься до дисциплін державного компонента закладу вищої освіти на першому (бакалаврському) ступені вищої освіти та є важливою складовою загальнопедагогічної підготовки майбутніх вчителів.

Мета вивчення дисципліни – оволодіння здобувачами освіти системою науково-педагогічних знань як основою розвитку їхнього професійного мислення, розвиток професійно-педагогічної культури; практичне засвоєння сучасних технологій виховання, формування особистісних властивостей та якостей вчителя, класного керівника, які в подальшому забезпечать продуктивність професійної діяльності та творчу самореалізацію (Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта»).

Завдання цієї дисципліни спрямовані на формування професійної компетентності майбутнього бакалавра початкової освіти, його професійне становлення як особистості, що саморозвивається, як класного керівника і в цьому контексті – оволодіння практичними вміннями та навичками, необхідними для організації виховної роботи в Новій українській школі, серед яких «уміння планувати й здійснювати освітній процес з урахуванням вікових та індивідуальних особливостей молодших школярів, забезпечувати розвиток пізнавальної діяльності учнів, формувати в них мотивацію до навчання», «використання основних технік комунікації і спілкування з батьками, колегами, іншими фахівцями з метою підтримки здобувачів у освітньому процесі початкової школи» (Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, 2021), розробка, організація та проведення виховних заходів із здобувачами початкової школи; формування здатності розв'язувати складні спеціалізовані задачі початкової освіти; розвиток професійного мислення та професійних компетентностей здобувача вищої освіти тощо.

1. Вивчення навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» спрямоване на формування у майбутніх бакалаврів початкової освіти інтегральної, загальних і фахових компетентностей, а також формування програмних результатів навчання, що відображено в робочій програмі дисципліни (Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта», 2023).

Викладання навчальної дисципліни відбувається з опорою на такі загальнопедагогічні принципи:

– *принцип гуманізму* – передбачає визнання пріоритету загальнолюдських цінностей, життя і здоров'я людини, вільного розвитку особистості, поваги до прав і свобод людини. У процесі викладання навчальної дисципліни пріоритетом є орієнтація на позитивне в здобувача освіти, розкриття його творчого потенціалу, реалізацію творчих сил, культурного й морального розвитку; становлення активної громадянської позиції, формування гуманістичних цінностей, емпатійних установок;

– *принцип педагогічної підтримки* – розглядається як процес зацікавленого спостереження, консультування, особистісної участі, заохочення

максимальної самостійності здобувача освіти, що чітко проявляється в його професійній активності. Це складний процес взаємодії викладача і здобувача освіти, результатом якого є рішення і дія, кінцевим результатом якої є позитивна динаміка у розвитку здобувача освіти (Семеновська, 2022, с.431);

– *принцип індивідуалізації навчання* – передбачає опору на індивідуальні особливості здобувачів освіти в освітньому процесі. Під час здійснення особистісної індивідуалізації в процесі занять враховують такі властивості особистості здобувача освіти, як його світогляд, сфера бажань та інтересів, емоційно-чуттєва сфера, його статус в академічній групі і закладі вищої освіти, індивідуальні особливості;

– *принцип самостійності* визначає мотиваційно-потребнісну сферу навчання і передбачає, що здобувачі освіти беруть безпосередню участь у цілепокладанні своєї діяльності, а цілі навчання, які визначаються ззовні, приймаються ними як особистісні. У цьому разі здобувачі освіти почуваються повноправними суб'єктами, вільними у творчому осягненні прийнятих ними цілей діяльності, яка набуває характеру самодіяльності, стає їхньою власною потребою (Семеновська, 2022, с.434);

– *принцип інформаційної насиченості навчання* означає, що освітній процес і всі ті засоби навчання, які використовуються в освітньому процесі, мають бути інформаційно насиченими, містити в собі суб'єктивно нову інформацію, а сам освітній процес формуватися з урахуванням чіткого дозування навчальної інформації, швидкості сприйняття здобувачами освіти інформації, її засвоєння.

На вивчення дисципліни відводиться 5 кредитів, що передбачає 20 лекційних годин, 16 практичних, 24 лабораторних, а також 90 годин самостійної роботи.

Зміст навчальної дисципліни розкривається у двох логічно пов'язаних модулях, які підпорядковані окресленій в робочій програмі меті, завданням і передбачають формування загальних і фахових компетентностей, програмних результатів навчання згідно з Освітньо-професійною програмою «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» з присвоєнням професійної кваліфікації «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти» (2023).

У процесі оволодіння навчальним матеріалом першого змістового модуля «Теоретичні основи сучасного виховання» майбутні бакалаври початкової освіти ознайомлюються із педагогічними термінами і поняттями (виховання, виховний процес, мета і завдання сучасного виховання, рушійні сили, етапи процесу виховання тощо), принципами, закономірностями виховання та конкретними підходами у формуванні світогляду та моральних основ зростаючої особистості, особливостями організації напрямів виховання (національно-патріотичного, військово-патріотичного, морально-духовного, екологічного, громадянського, правового, превентивного, трудового) в сучасних умовах розвитку вітчизняного суспільства.

Оскільки ефективність оволодіння навчальним матеріалом залежить не тільки від того, що засвоюється, а й від того, як засвоюється: індивідуально чи колективно, в авторитарних чи гуманістичних умовах навчання, з опорою на

увагу, сприйняття, пам'ять чи на весь особистісний потенціал людини, за допомогою репродуктивних чи активних форм і методів, то під час викладання упроваджуються лекції проблемного характеру, успішність яких забезпечується проблемністю їх змісту, проблемним навчанням (стимулює вмотивовану активність), спільною пізнавальною діяльністю викладача і здобувача освіти, спеціальною спрямованістю, пов'язаною із сьогоденням і професійними аспектами педагогічної діяльності; лекцій-візуалізації, що є результатом пошуку нових можливостей реалізації відомого в дидактиці принципу наочності. Метод візуалізації сприяє формуванню професійного педагогічного мислення завдяки систематизації, концентрації та виокремленню найбільш значущих, суттєвих елементів змісту освіти. Така подача навчального матеріалу викладачем забезпечує включення здобувачів освіти до процесу активного пошуку наявних проблем виховання (реалізується принцип проблемності навчання).

У процесі викладання дисципліни акцент зміщується на підсилення практико-орієнтованості підготовки майбутніх вчителів початкової школи до організації виховної роботи з молодшими школярами. Тому другий змістовий модуль «Методика організації виховного процесу в сучасній школі» передбачає оволодіння майбутніми бакалаврами початкової освіти технологіями організації виховного процесу в закладі загальної середньої освіти, формами і методами організації виховного процесу з молодшими школярами, особливостями формування колективу класу, специфікою педагогічної взаємодії сім'ї і закладу освіти у вихованні молодших школярів в умовах воєнного стану, особливостями виховання в дитячих об'єднаннях за інтересами тощо.

Під час практичних занять формуються уміння оперувати педагогічними поняттями і термінами, здійснювати порівняльний аналіз сучасних педагогічних концепцій з урахуванням особливостей розвитку суспільства; аналізувати, оцінювати та критично осмислювати надбання вітчизняної педагогічної науки і практики для вирішення сучасних проблем як теоретичного, так і практичного характеру; орієнтуватися у культурно-історичному розмаїтті освітніх цінностей; встановлювати причинно-наслідкові зв'язки між освітніми явищами тощо. При цьому особлива увага приділяється груповим цілям навчання (team goals) і успіху всієї групи (team success), що досягається тільки в результаті самостійної роботи кожного члена групи в постійній взаємодії з іншими під час опрацювання теми чи педагогічної проблеми (Романовська, 2014).

Важливим завданням практичних занять є формування цілісного уявлення про особливості організації виховного процесу в початкових класах ЗЗСО з урахуванням теоретичних положень педагогічної науки, розвиток у майбутніх бакалаврів початкової освіти готовності до професійного та особистісного самовдосконалення, здатності вирізняти й розуміти педагогічні проблеми та знаходити способи їх вирішення. У процесі засвоєння знань з дисципліни здобувачі освіти оволодівають методами організації виховної діяльності, дослідницькими вміннями, у них з'являється можливість самоствердитися, самореалізуватися на рівні творчої діяльності. А як відомо, для творчого

вчителя характерний високий рівень знань та умінь, його не влаштовує шаблонність дій за зразком; він прагне нового, оригінального, здатний самостійно побачити наявну проблему, поставити собі за мету і знайти продуктивне, іноді навіть й нестандартне її рішення.

Практичні заняття організуються як процес діалогічного спілкування усіх учасників освітнього процесу, під час яких відбувається формування таких професійно важливих якостей, як рефлексивне мислення, уміння спільно брати участь у розв'язанні теоретичних проблем, що в цілому забезпечує формування комунікативної культури здобувача освіти. Викладач забезпечує активну й рівноправну участь кожного в обговоренні теоретичних позицій, рахунованих рішень, в оцінюванні їхньої правильності та обґрунтованості. За рахунок вибудовування діалогічної взаємодії здобувачі освіти стають більш терплячими до думок інших, демонструючи високий рівень прийняття іншого, готовність до діалогу, співробітництва на рівних, підтримку однокласників, достатній рівень комунікабельності, яскраво проявляють себе в груповій роботі – приймають як рівноправного кожного учасника процесу (реалізується ЗК-4 «Здатність працювати в команді» (Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, 2021).

Під час лабораторних занять майбутні бакалаври початкової освіти оволодівають технологіями організації виховного процесу в НУШ, серед яких: технології формування відповідальності та дотримання здорового способу життя, проєктними технологіями, технологіями ігрової діяльності, технологіями виховання в дитячих об'єднаннях за інтересами тощо. Здобувачі освіти на власному досвіді переконуються у потребі володіння теоретичними знаннями; вони отримують досвід їх використання як засобу регуляції квазіпрофесійної діяльності, засвоюють інноваційні форми і методи виховання молодших школярів, фахові прийоми професійної педагогічної діяльності, аналізують педагогічний процес, корегують педагогічні помилки.

Практичні й лабораторні заняття, індивідуальна робота з дисципліни допомагає здобувачам освіти розкрити сутність професії вчителя початкових класів та активно включитися у різноманітні види творчої діяльності. Ефективними при цьому є педагогічні задачі, вирішення яких дозволяє майбутнім вчителям отримувати нові педагогічні знання та уміння, збагачувати, засвоювати, закріплювати та коригувати їх. Аналіз педагогічних задач і ситуацій уможливує здобувачам освіти відчувати себе у ролі вчителя, набути мінімального досвіду знаходження педагогічно доцільних рішень, що надалі допомагає оперативно та обґрунтовано орієнтуватися у подібних реальних ситуаціях.

Самостійне моделювання педагогічних задач сприяє усвідомленню місця навчального матеріалу в системі своєї підготовленості до майбутньої професійної діяльності. Уміння моделювати педагогічні ситуації виявляється у таких аспектах: володіння матеріалом навчальної діяльності, здатність сформулювати ідею для вирішення педагогічної ситуації, вміння спроектувати варіанти розв'язання педагогічної задачі.

Педагогічна підтримка самостійної навчально-дослідницької діяльності майбутніх бакалаврів початкової освіти, що передбачає системний

цілеспрямований і послідовний супровід планомірного розвитку здобувача освіти, здійснюється викладачем у межах виконання індивідуальних і групових проєктів (наприклад, розробити й презентувати мультимедійний проєкт «Форми і методи національно-патріотичного виховання молодших школярів», «Інноваційні технології виховання в Новій українській школі»), проведення онлайн-консультацій з використанням онлайн-освітніх платформ тощо.

Педагогічна ситуація вибудовується у такий спосіб, щоб перед учасниками освітнього процесу стояла дилема або практичний вибір, який включає зіткнення поглядів. Вони узгоджують свої цілі та дії і визначають найкращий спосіб дії. Ця форма організації освітнього процесу забезпечує формування в майбутніх бакалаврів початкової освіти таку фахову компетентність, як «СК-4. Здатність управляти власними емоційними станами, налагоджувати конструктивну та партнерську взаємодію з учасниками освітнього процесу, формувати мотивацію до навчання» (Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти, 2021), а також готовність до майбутньої професійної діяльності.

Ділові навчальні ігри сприяють вирішенню розвиваючих, виховних та пізнавальних задач. Їх використання в освітньому процесі уможливорює формування в здобувачів освіти готовності діяти з урахуванням позиції іншого, здатності за допомогою питань отримувати необхідну інформацію, брати на себе ініціативу в організації спілкування під час вирішення проблеми, переводити конфліктну ситуацію в діалог, знаходити шляхи вирішення, що виникають у процесі обговорення конфліктів шляхом аналізу та вироблення спільної думки; прагнення та можливість розуміти суб'єктивність поглядів, бажання та уміння прислухатися позицій інших; виявляти різні емоційні стани в учасників ділової гри та використовувати це в процесі спілкування під час вирішення проблеми; виявляти свої професійні вміння у спілкуванні, професійні інтереси, позиції, психологічні якості та коригувати їх (Фізеші, 2020, с.95).

Висновки і перспективи подальших розвідок. Педагогічна підготовка у закладі вищої освіти – це цілісна система, яка формує особистісні та професійні якості здобувачів освіти, свідомість, поведінку майбутнього педагога. Навчальна дисципліна «Теорія і методика виховання» є інтегральним фактором усього освітнього процесу. Під час її вивчення в майбутніх бакалаврів закладаються теоретичні та практичні основи обраної професії, що є підґрунтям для формування загальних і спеціальних (фахових) компетентностей, визначених у Стандарті вищої освіти за спеціальністю 013 Початкова освіта, у них формується позитивне ставлення до професії вчителя початкової школи, активна життєва позиція. Зміст дисципліни забезпечує розвиток у майбутніх бакалаврів початкової освіти розвиток творчих здібностей, педагогічного мислення, володіння уміннями та здатністю здійснювати виховання й формувати пізнавальні навички у здобувача початкової освіти з урахуванням його вікових, гендерних та індивідуальних особливостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

Освітньо-професійна програма «Початкова освіта» першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта» з присвоєнням професійної кваліфікації «Вчитель початкових класів закладів загальної середньої освіти» (2023). URL: http://osv_prog_bak_013_po_2023_3r10m_1r10m.pdf (rshu.edu.ua) (дата звернення 11.03.2024)

Робоча програма навчальної дисципліни «Теорія і методика виховання» для здобувачів першого (бакалаврського) рівня вищої освіти спеціальності 013 «Початкова освіта». 2023.

Романовська, Д. (2014). *Технології роботи з батьками : [навч. посіб.]*. Київ: Главник. 128 с.

Семеновська, Л. (2022). Навчальна взаємодія у вищій школі: концептуальні засади інноваційного розвитку. *Освітні педагогічні науки: методологія, теорія, практика: колективна монографія / наук. Ред. В.Фазан, В.Мокляк*. Полтавський національний педагогічний університет імені В.Г. Короленка. Полтава: ПНПУ імені В.Г.Короленка. С. 427–451.

Стандарт вищої освіти України. Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти (2021). Ступінь – бакалавр. Галузь знань – 01 Освіта/Педагогіка. Спеціальність – 013 Початкова освіта. ЗАТВЕРДЖЕНО (mon.gov.ua) (дата звернення 11.03.2024)

Ціпан, Т. (2023). Ресурсні можливості навчальної дисципліни «Педагогіка партнерства у шкільно-сімейному вихованні» у формуванні професійної компетентності майбутніх магістрів початкової освіти. *Інноватика у вихованні*. Вип. 18, сс.247–258.

Фізеші, О. (2020). Зміст підготовки майбутніх викладачів педагогіки до викладання курсу «Теорія та методика виховання». *Збірник наукових праць: Педагогічні науки*. Херсон: ХДУ. Випуск 91, сс. 93–97. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/8620>

REFERENCES

Osvitno-profesiina prohrama «Pochatkova osvita» pershoho (bakalavrskoho) rivnia vyshchoi osvity spetsialnosti 013 «Pochatkova osvita» z prysvoienniam profesiinoi kvalifikatsii «Vchytel pochatkovykh klasiv zakladiv zahalnoi serednoi osvity» (2023) [The Educational and Professional Program «Primary Education» of the First (Bachelor's) Level of Higher Education in the Specialty 013 «Primary Education» with the Award of the Professional Qualification «Teacher of Primary School of General Secondary Education»]. URL: http://osv_prog_bak_013_po_2023_3r10m_1r10m.pdf (rshu.edu.ua). (data zvernennia 11.03.2024) [in Ukrainian]

Robocha prohrama navchalnoi dystsypliny «Teoriia i metodyka vykhovannia» (2023). [Work Program of the Discipline «Theory and Methods of Education» for Applicants for the First (Bachelor's) Level of Higher Education in the Specialty 013 «Primary Education»]. [in Ukrainian]

Romanovska, D. (2014). *Tekhnolohii roboty z batkamy* [Technologies for Working with Parents]: [navch. posib.] Kyiv: Hlavnuk. 128 s. [in Ukrainian]

Semenovska, L. (2022). Navchalna vzaiemodiia u vyshchii shkoli: kontseptualni zasady innovatsiinoho rozvytku [Educational Interaction in Higher Education: Conceptual Foundations of Innovative Development]. *Osvitni pedahohichni nauky: metodolohiia, teoriia, praktyka: kolektyvna monohrafiia / nauk.* Red. V.Fazan, V.Mokliak. Poltavskiy natsionalnyi pedahohichnyi universytet imeni V.H. Korolenka. Poltava: PNPU imeni V.H.Korolenka. SS. 427–451. [in Ukrainian]

Standart vyshchoi osvity Ukrainy. Pershyi (bakalavrskiy) riven vyshchoi osvity. Stupin – bakalavr. Haluz znan – 01 Osvita/Pedahohika. Spetsialnist – 013 Pochatkova osvita [The Standard of Higher Education in Ukraine. The First (Bachelor's) Level of Higher Education. The Degree – Bachelor's. Field of knowledge – 01 Education / Pedagogy. Specialty – 013 Primary education]. 2021. ZATVERDZhENO (mon.gov.ua). [in Ukrainian]

Tsipan, T. (2023). *Resursni mozhyvosti navchalnoi dystsypliny «Pedahohika partnerstva u shkilno-simeinomu vykhovanni» u formuvanni profesiinoi kompetentnosti maibutnikh mahistriv pochatkovoї osvity* [Resource Opportunities of the Discipline “Pedagogy of Partnership in School and Family Education» in the Formation of Professional Competence for Future Masters of Primary Education]. *Innovatyka u vykhovanni: zb. nauk. pr. Vyp. 18. / M-vo osvity i nauky Ukrainy, Rivnen. derzh. humanit. un-t; uporiad.: O.B.Petrenko; red. kol.: O.B.Petrenko, N.B.Hrytsai, T.S.Tsipan ta in. Rivne: RDHU. SS.247–258.* [in Ukrainian]

Fizeshi, O. (2022). Zmist pidhotovky maibutnikh vykladachiv pedahohiky do vykladannia kursu «Teoriia ta metodyka vykhovannia» [The Content for Training Future Pedagogy Teachers to Teach the Course «Theory and Methods of Education»]. *Zbirnyk naukovykh prats: Pedahohichni nauky.* Kherson: KhDU. Vypusk 91, ss. 93–97. URL: <http://dspace.msu.edu.ua:8080/jspui/handle/123456789/8620>. (data zvernennia 11.03.2024) [in Ukrainian].

PEDAGOGICAL POTENTIAL OF THE DISCIPLINE «THEORY AND METHODS OF EDUCATION» FOR THE FORMATION OF PROFESSIONAL COMPETENCE OF PERSPECTIVE BACHELORS OF PRIMARY EDUCATION

Tetiana Tsipan

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Theory and Methods of Education Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0002-1356-2825

e-mail: 23tts22@ukr.net

Alina Vakoliuk

Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor,
Associate Professor at the Theory and Methods of Education Department,
Rivne State University for the Humanities,
Rivne, Ukraine

ORCID: 0000-0003-1545-0867,

e-mail: alina.vakoliuk@rshu.edu.ua

Abstract. The article deals with the pedagogical potential of the discipline «Theory and Methods of Education» in the formation of professional competence for perspective bachelors of primary education. The purpose and objectives of the discipline are outlined. Attention is focused on the principles of teaching: humanism, pedagogical support, individualization of learning, independence, information saturation of educational material.

The subject content of two modules of the discipline is revealed, the forms and methods of its implementation are distinguished, namely: problem and visual lectures, practical and laboratory classes, which actively use dialogic teaching technologies.

It is noted that the use of discussion methods of teaching, analysis and solution of pedagogical problems contributes to the acquisition by future bachelors of primary education of new pedagogical knowledge and skills, their assimilation and consolidation, the acquisition of minimal experience in finding pedagogically appropriate solutions, which will further facilitate operational orientation in similar real-life situations.

It is summarized that while studying the discipline, future bachelors are laid theoretical and practical foundations of the chosen profession, the development of creative abilities, pedagogical thinking, and the ability to educate and develop a primary education student, taking into account their age, gender, and individual characteristics, a positive attitude to the profession of primary school teacher, an active life position is formed, which is the basis for the formation of general and special (professional) competencies defined in the Standard of Higher Education in the specialty 013 Primary Education, the Educational and Professional Program of the specialty 013 Primary Education for the first (bachelor's) level of higher education of RSUH (2023).

Keywords: perspective bachelors, primary education, professional competence, theory and methods of education.

Стаття надійшла до редакції 07.03.2024 р.

Наукове видання

ІННОВАТИКА У ВИХОВАННІ
Збірник наукових праць

Випуск 19
Том 1.

Упорядники:
проф. Петренко О. Б., доц. Ціпан Т. С.,
доц. Баліка Л. М., Бабяр А. А.

Підписано до друку 14.05.2024 р.
Гарнітура Times New Roman. Друк різнографічний.
Ум. друк. арк. 14,2. Замовлення №235/1. Наклад 300

Віддруковано засобами оперативної поліграфії
VPM-ПОЛІГРАФ
вул. Київська, 36, м. Рівне, 33027;
тел.: 0800 - 33 - 51 - 57

I – 66   **Інноватика у вихованні:** зб. наук. пр. Вип. 19. Том 1. / М-во освіти і науки України, Рівнен. держ. гуманіт.ун-т; упоряд.:О. Б. Петренко; ред. кол.: О. Б. Петренко, Н. Б. Грицай, Т. С. Ціпан та ін. Рівне: РДГУ, 2024. 214 с.

УДК 37: 005.591.6
ББК 74.200

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2024